

Bo Berndtsson og Ren-Eng.

En historie om kultur og idrett samlet under en bred paraply

Tidligere i år gikk Bo Berndtsson av som leder i friidrettsklubben Ren-Eng. Han har vært med i ledelsen i klubben i alle år siden etableringen av klubben i 1972. Han har vist stort engasjement, både som trener, som styremedlem og som styreleder de fleste årene. Dette gjør at det er naturlig å stanse litt opp og se tilbake på årene da det hele startet og å reflektere litt over hvordan ideen om denne friidrettsklubben kunne bli en slik suksesshistorie.

For en suksesshistorie må en ha lov å kalle Ren-Eng. Dette er friidrettsklubben som ble dannet i to grisgrendte kommuner med et tøft klima for å drive sommeridrett, nemlig Rendalen og Engerdal. Det var idrettslag i begge bygdene, også ildsjeler med Bo Berndtsson i Engerdal og Kjell Høye i Rendalen. Men klubbene var uten de helt store friidrettstradisjonene og uten særlig kunnskap om trening som de kunne bygge på. Dette skulle bli til friidrettsklubben som gjennom snart et halvt århundre har vært et positivt miljø å få være en del av – både som utøver og funksjonær. Og klubben som har en rekke gode prestasjoner å se tilbake på. En kan nevne en kongepokal, en rekke norgesmesterskap og mange sølv- og bronsemedaljer. Kanskje er det som stafettklubb Ren-Eng har utmerket seg mest. Friidrettsklubben har nå over hundre aktive utøvere i alle aldersklasser.

Kjell Høye fra Rendalen var den første lederen og gjorde en viktig jobb, særlig de første årene. Men historien om Ren-Eng er uløselig knyttet til Bo Berndtsson, født i 1940. Sine fem første leveår tilbragte Bo som flyktning i Sverige. Men familien kom så hjem til Drevsjø hvor Bo og hans familie senere har bodd. Bo tok lærerskolen i Elverum fra 1963 til -67, og der var han med i et aktivt friidrettsmiljø. Inspirasjonen han fikk fra dette miljøet tok han med seg hjem til Engerdal da han begynte som lærer i hjembygda i 1967. På denne tiden startet han også ei friidrettsgruppe. Etter sju år som lærer ved Engerdal barne- og ungdomsskole ble han leder ved kulturkontoret i Engerdal kommune, en stilling han hadde fram til 2002. Bo er gift med Inger Anne og sammen har de dattera Lena. For Bo er kultur et begrep som gjør det mulig å favne mangt og mye under en bred paraply. Hjemmet til Inger Anne og Bo er det mange som minnes som et særdeles åpent hjem, og Inger Anne og Bo huskes som gode omsorgspersoner.

Mens Bo var leder for kulturkontoret, ble villmarksmuseet på Blokkodden ved Drevsjø bygd opp. Dette skjedde i samarbeid med konservator Kåre Sveen og var et arbeid Bo hadde stor interesse for. Han forteller selv at dette arbeidet gjorde at han fikk innblikk i sør-samisk kultur og på

Blokkodden ble sør-samisk historie formidlet sammen med annen Engerdal-historie. Konseptet og bredden i formidlingen vakte oppsikt, og i 1984 ble Blokkodden nominert til *The European Museum of the Year Award*. Bo har dessuten i mange år vært aktiv i Drevsjørevyen og mange har gode og muntre minner fra maskerader på Drevsjø. Femundløpet (terrengløpet) har han vært ansvarlig for siden 1967. Reidun Joten, som har kjent Bo siden hun var barn, og som utviklet seg til en av Ren-Engs mest habile løpere, sier dette om Bo: «I Bos øyne er alle interessante. Alle har en historie å fortelle. Vi ble utfordret til å vise samfunnsengasjement. Han stilte krav til oss og vi måtte yte selv.»

Historien om friidrettsklubben Ren-Eng er altså historien om de to utkantkommunene Rendalen og Engerdal sine fri-

idrettsmiljøer som slo seg sammen. Slik Bo minnes det, startet det hele med at friidrettsgruppene i Rendalen og Engerdal hadde felles buss til kretsmesterskapet i Romedal høsten 1971. På denne bussturen var det noen som ymtet fram på om et samarbeid og at de måtte kunne få dannet et respektabelt stafettlag om de slo sine pjalter sammen. Bo kjente til at det var et gammelt friidrettsmiljø i Rendalen, og at dette muligens var noe å bygge på. Og i 1972 ble friidrettsklubben Ren-Eng stiftet. «Ren-Eng var et tidlig eksempel på interkommunalt samarbeid», sier Bo. Og skal et slikt samarbeid fungere, er det viktig at ideen kommer nedenfra. Et godt miljø er viktig. Samarbeidet mellom de to bygdene bygde seg opp til et godt og blomstrende friidrettsmiljø. Dette var to kommuner som ikke hadde hatt så mye kontakt – og den lille kontakten

Ren-Eng jenter på Lille Veldre-stafetten 1973.

Foran f. v.: Gunhild Kværness, Maren Kværness Halberg, Ingrid Engseth, Toril Nordengen, Laila Berger Skoglund og Hanne Didriksen. Bak f. v.: Rønnaug Hansen, Vigdis Elvheim, Eva Eriksen Myrvold, Kristin Illevold og Toril Nordengen. Foto: Karl M Kværness.

som hadde vært, handlet kanskje helst om rettssaker og tvister om gamle rettigheter. Om dette sier Bo: «En må finne det som er felles.» Han forteller om et besøk i Kenya og en friidrettsklubb han besøkte oppe i fjellene der. Der hadde det vokst fram en friidrettsklubb med godt miljø og med gode prestasjoner. «En må bygge på det naturlige,» sier Bo. «En må finne det som er felles og bygge på det.» Da Bo skulle forberede seg til å bli intervjuet om oppstarten av Ren-Eng, hadde han funnet fram gamle brev fra Karl M. Kværness fra Ytre Rendal. «Karl M. greide jo, på en eller annen måte, å finne ut at alle i klubben var i slekt med hverandre og at alle stammet fra samme garden» forteller Bo entusiastisk. «Si hva du vil, men dette er viktig. Gjennom dette ble det løftet fram at alle var en del av en felles historie, om en går noen år tilbake.»

«Bo benyttet en naturmetode for integrering,» minnes Sigbjørn Hagen, en annen av Ren-Engs gode løpere som også var med fra starten. «Om en var høy eller lav, tjukk eller tynn, hvilken etnisk bakgrunn en hadde, hvilket livssyn eller sosial status en hadde med seg, spilte ingen rolle – alle hørte med. Det ble vist respekt, det ble et miljø der alle følte seg vel. Rasisme var det eneste det ikke var plass for. Mange var med av sosiale grunner.» «Bo gjorde en stor ungdoms- og menneskejobb,» framholder Reidun Joten.

Selv om Ren-Eng i utgangspunkt var en klubb for Rendalen og Engerdal, ble dette etter hvert en klubb som trakk til seg utøvere fra hele Østerdalen. Mellomdistanseløperen Kåre Birger Hagen, som også var med fra den første tiden, framholder at dette var en av faktorene som gjorde at Ren-Eng ble en suksess. «Dette ble en klubb og et miljø uten kunstige geografiske skiller. Et miljø som tiltrakk seg ungdom

som ville satse – og et miljø mange ville identifisere seg med og som de var stolte av å være en del av.»

Historien om Ren-Eng strekker seg over nesten et halvt århundre. Om en skal reflektere over klubbens første år, blir det også en refleksjon i endring i tekniske hjelpemidler, økonomiske forhold og mulighetene utøveren hadde for å skaffe seg treningsutstyr. I alle år har friidrettsklubben vært en lavbudsjettklubb – og en klubb preget av individualister i godt samarbeid, med evne til å finne kreative løsninger. Og den mest kreative og løsningsorienterte av alle var lederen Bo. Friidrett er derfor en fin idrett for å få med mange utøvere. For å drive friidrett er det bare joggesko som er nødvendig for å kunne være med på stevner.

Men noe teknisk utstyr til arrangementer måtte til. Og selv om stevnene ble godt planlagt, hendte det at ting ble glemt. Bo minnes en stafett på Otnes. Alt var godt planlagt og alt husket på – alt utenom stafettpinner. «Men dette løste seg fint. En av arrangørene drog bare en hjem og hentet kosteskiftene til kona. Disse ble kappet i passe lenger, stafettpinner fikset og stafetten ble avvirket uten problemer,» minnes Bo.

Helt siden starten i 1972 har det vært gjort forsøk på å få til en enhetlig drakt for utøverne i klubben. Dette er vel fremdeles noe klubben ikke har kommet helt i mål med. Friidrettsklubben har siden starten hatt en logo, eller et emblem. Dette emblemet fikk utøverne utdelt på tøyapper for å sy på egne trøyer og drakter som ble bruk på stevner. Noen sydde emblemet på høyre brystside, noen på venstre, noen litt oppe og noen litt lenger nede på brystet. Noen utøvere kjøpte klær i klubbens farger. Dette var da fargene som idrettslagene i Rendalen og Engerdal hadde: gult, svart og rødt.

Etter en tur til Sverige var det noen som så drakter med fargene hvitt og grønt. Da ble det en eller annen beslutning om at dette skulle være klubbens farger. Noen prøvde å farge klærne sine selv i disse fargene. Andre kom med det de måtte ha av klær til trening og stevner. Alt dette fargerike fellesskapet kunne være en utfordring under stafetter, forteller Sigbjørn. «Når vi kom inn til veksling, kunne vi aldri se etter klubbdrakta. Det var umulig å vite hvilket «kostyme» den en skulle veksle med, hadde denne dagen. Så en måtte bare stole på å kjenne igjen ansiktet.»

De første årene ble idrettsbanen på Kværnesodden og på Drevsjø brukt. Friidrettsanlegget på Åkrestømmen sto ferdig i 1991. Og siden da har dette vært et viktig samlingspunkt for klubben. Siden 1993 er det blitt arrangert tre vellykkede norgesmesterskap der.

Ren-Eng hadde ikke blitt Ren-Eng uten at det etter hvert ble resultater å vise til. I starten laget Bo treningsopplegg som ble

kopiert opp på spritdublikator og sendt ut i brev til utøverne. I 1974 tok Bo kontakt med Arne Kvalheim, og han satte standarden. Med Arne ble Ren-Eng en klubb for de som ville satse. Mellomdistanseløperen Randi Langøigjelten trekker fram betydningen av at det ble søkt etter oppdatert kompetanse for utøverne og at det ble skapt en prestasjonskultur i klubben. «Det å tenke målrettet var noe vi kunne ta med oss også når vi tok andre valg i livet, som for eksempel når det gjaldt å søke jobber.»

Arne Kvalheim forteller at samarbeidet startet ved at Bo inviterte ham til å være en uke på Drevsjø for å trene mot Europamesterskapet samme sommer. Samtidig hjalp Arne til med treningen av Bos mange ivrige løpere i Ren-Eng. Dette samarbeidet fortsatte i noen år framover ved at Arne Kvalheim og hans familie var på Drevsjø eller i Rendalen noen uker i året for å veilede Bo og hans unge aktive. «Mitt største bidrag var nok å vise de unge hvor hardt man må trene på de harde dagene for å bli

*Det var yrende liv da Bo Berndtsson innkalte til friidrettstrening på Åkrestømmen.
Foto: Trond Løvmo, Hamar Arbeiderblad (faksimile).*

god» sier Arne Kvalheim. I treningsopp-
legget til Ren Eng ble det lagt stor vekt på å
trene hardt og lett annenhver dag. Dette
viste seg å fungere og mange av Bos utøvere
fikk stor framgang. «Det var imponerende
hvor mange som ble gode og hvor gode de
ble, til tross for håpløse treningsforhold
med sterk kulde og mye snø. Friidrett er
tross alt en sommeridrett som passer best i
varme strøk.» Arne mener at Bos nysgjer-
righet på nye måter å gjøre tingene på, vilje
til å ta imot råd, hans ståpåvilje og hans
humør var avgjørende for Ren-Engs fram-
gang som friidrettsklubb. Eller det er vel
riktigere å si løpsklubb. «Det skal bli van-
skelig å erstatte Bo Berndtsson,» sier Arne
Kvalheim. Han uttrykker takknemlighet
for at han fikk anledning til å samarbeide.
«Og å bli kjent med Bo, hans familie og alle

kjekke folk i Engerdal og Rendalen. Mitt
forhold til Ren-Eng, som for øvrig er mitt
eneste forsøk på å gi andre råd om trening,
ga nok meg mer enn jeg tilførte klubben,»
avslutter Arne Kvalheim.

Av Arne lærte utøverne at en måtte
«herje med deg selv» om det skulle bli noe.
Om noen under treninga pent ba om
lengre pauser, var svaret gjerne: «Det er
ikke pausene du blir god av,» minnes både
Sigbjørn og Kåre Birger.

Om vinteren var det bare mengdetre-
ning. Da var det den grunnleggende løps-
styrken og kondisjonen som skulle bygges
opp. Det var viktig å skille mellom hard og
rolig trening. Om sommeren var det farts-
trening og tempo som sto i fokus, og Bo tok
de ivrigste og mest lovende med til Oslo
slik at de fikk trent på ordentlige baner.

*Kåre Birger Hagen springer 3000 meter på Bislet 1979 og setter kretsrekord.
Her ligger Kåre Birger som nummer to i heatet. Foto: Karl M Kværness.*

.«Skal lure på hvor mange biler Bo har slitt ut på oss?» undrer Sigbjørn. Treninga foregikk på Bislet og på Stovner. På Bislet hadde de tartandekke.

Det ble tidlig lagt opp til treningssamlinger der flere kunne være med. Her var også det sosiale viktig. «90% av tiden er du alene, men du må ha motivasjon og du må vite hva som må til,» sier Kåre Birger. «Men treningssamlingen betydde uhorvelig mye», minnes han.

Det har i mange år vært organisert trening der utøverne er. Særlig i Oslo har dette fungert over lang tid. Kristian Aasbrenn ble aktivt med i Ren-Eng-miljøet som student. «Vi startet treninga med løpstrening, før vi hadde ei økt med styrketrening. Etter at treninga var ferdig, var vi sammen hos hverandre og laget felles middag. Dette ble vårt bygdeungdomslag», sier Kristian. Nå er det omtrent 20 ren-engere som samles til tre-

ning i Oslo tre ganger i uka.

Det var treningssamlinger på Fagertun i Rendalen og på Drevsjø fra oppstarten. Senere ble disse samlingene flyttet til Sverige, til Rättvik og senere til Mora. Slik disse samlingene har utviklet seg gjennom årene, er halvparten klubbens aktive løpere, mens resten er familiemedlemmer som også passer på å få rørt litt ekstra på seg. For de som er med, er dette et ideelt sted å kombinere familieferie og trening.

Frøidrettsklubben har også lange tradisjoner for påskesamlinger. De første årene var de på Drevsjø. Det kunne være litt vanskelig med løpstrening, da snøfönnene fremdeles drev over veiene de skulle trene langs. Påskesamlingene ble senere flyttet til Danmark.

Ren-Eng utviklet seg til en nesten ren løpsklubb og det var i stafetter klubben gjerne utmerket seg. Det var et stort øye-

Oppvarming før uttakning til Holmenkollstafetten 1979. F. v.: Ella Vestad, Sylvia Brustad, Turid Haugseth, Maren Kværness Halberg og Åse Storhaug Hole. Foto: Karl M. Kværness.

blikk da Ren-Eng ble nummer to i NM på 4x500 m stafett forsommeren 1975. Laget ble slått på målstreken av Gular. Gjennom årene har Holmenkollstafetten vært et høydepunkt. Det var uttaking for å få være med på laget og for å få plass på de enkelte etappene. Klubben kunne stille fem lag. Det betyr 75 løpere. Bil var det ikke alle familier som hadde og to busser måtte til for å frakte alle utøverne til og fra Oslo. Overnatting ble ordnet privat. «Alle hadde jo familie i Oslo,» minnes Bo. «Det familiebegrepet ble vel ofte tøyd litt vel langt,» kommer det korrigerende inn fra Kåre Birger. «Om én hadde fått ordnet seg overnatting, dukket det nok ofte opp et par-tre til som også gjerne skulle ha et sted å sove.» Holmenkollstafetten og turene til Oslo i mai var viktig for å få fram det beste i laget og for å bygge miljøet. Ren-Eng har vunnet Holmenkollstafetten for junior fem ganger, jentelaget i eliteklassen har blitt nummer tre og herrene nummer fem. På de andre stevnene, som NM, bodde utøverne i telt de første årene.

Ren-Eng har gjennom årene etablert en stor og stabil funksjonærstab, noe som Bo gjerne vil påskjønne. På de første stevnene var dette kanskje litt tilfeldig. Dag Meli, den nye lederen for friidrettsklubben, reflekterer litt over snittalderen på funksjonærer og hjelpemannskap. «Det er en ganske høy snittalder på funksjonærstaben, dette er personer som har vært med i mange, mange år. De gjør en kjempeinnsats og de har sammen utviklet et miljø som de trives i. I Ren-Eng har Bo selv gått foran med et godt eksempel med hensyn til å være aktivt med på å tilrettelegge fritidsaktiviteter uten å ha egne barn som aktive utøvere. Det har utviklet seg et stabilt og godt miljø for funksjonærene, et miljø som evner å verdsette og beholde dugnadskrefter som strek-

ker seg langt utenfor småbarnsforeldres lille horisont, om å sikre sine egne barns muligheter for aktiviteter.»

Det vi lærte i Ren-Eng og av Bo, er at det finnes absolutt ingen grunn til at ungdom fra landsbygda skal være dårligere enn ungdom fra byene, er omkvedet blant utøvere som har hatt ungdomsårene sine i Ren-Eng. Samtidig fikk aldri friidretten lov til å bli det viktigste. Bo så utdanningssamfunnet komme og han var opptatt av at bygdeungdommene måtte skaffe seg en utdanning – og viktigst av alt: en måtte ikke glemme å leve, minnes flere av de aktive.

I år trakk Bo seg tilbake som leder i Ren-Eng. «Tiden er inne for det nå» sier han. «Og nå vet jeg at det er gode og flinke folk til å ta over.»

Det er grunn til å framheve den store betydningen en idrettsklubb som Ren-Eng kan ha for regionen – en klubb som evner å favne bredt og kan samle kultur og idrett under en bred paraply. Takk for innsatsen Bo!